

→ Osvrt na predstavljanje knjige 'U sjenci Branka Mikulića' autora prof. dr. Mile Lasića

Branko Mikulić predvodio je BiH u dva desetljeća njezinih zlatnih godina

VRAĆANJE DUGA

Uz Bijedića, komunistički prvak Mikulić najviše afirmirao BiH

Piše: Mile Lasić

HKD Napredak je 6. svibnja, neposredno uoči Dana pobjede nad fašizmom i Dana Europe (9. svibnja), upriličio u Galeriji "Gabrijel Jurkić" u Kamernom teatru 55 u Sarajevu promociju moje knjige "U sjenci Branka Mikulića". Moram odmah reći, zahvalan sam prvom čovjeku Napretka prof. dr. sc. monsinjoru Franji Topiću i za objavljivanje mojih sjećanja i promociju.

U izjavama za medije uoči promocije i na samoj promociji objašnjavao sam kako je ova knjiga mojih sjećanja na šest godina provedenih s Mikulićem tek metodološki naputak budućim ozbiljnim istraživanjima onog isječka povijesti u Bosni i Hercegovini koji je pokojni hrvatski akademik Dušan Bilandžić nazvao "zlatnim godinama" u životu BiH.

Što se tiče sadržaja knjige, mnoštvo je negativnih, ali ima i krasnih reakcija. Najdraža mi je ona koju sam već uoči promocije dobio od mogea studenta Augustina Zonjica iz Opuzena, koji trenutno studira u Oslu ljudska prava: "Progutao sam je u dah, čita se kao proza. Odužili ste se pošteno Mikuliću..."

Nisam mu ni bio dužan u uobičajenom smislu riječi, ali jesam u ljudskoj obvezi podsjetiti kako se "drug Branko" i na vrhuncu moći u Sarajevu i (ne)moći u Beogradu razlikovao od tadašnje sarajevske i beogradske političke nomenklature gospodstvenim držanjem i odgovornim odnosom prema SR BiH i SFRJ jer je inzistirao na reformama ("Majski program" SIV-a), koje nisu htjeli oni koji su se već bili odlučili za disoluciju SFRJ i ratove za teritorije.

U sjećanjima sam se mogao pozabaviti tek nekim važnim činjenicama iz Brankova života i političkog rada, primjerice kako se u njegovo vrijeme u BiH izgradilo tisuću kilometara cesta, tisuću škola, osnovale se važne institucije: RTV Sarajevo, Akademija nauka i umjetnosti BiH, pored postojećeg sarajevskog (od 1949.) i uni-

verziteti/sveučilište u Mostaru, Banjoj Luci i Tuzli, da bi ovaj streloviti preporod okrunio organizacijom XIV. ZOI Sarajevo '84.

U mojemu razumijevanju u Brankovo vrijeme se dogodilo i gospodarsko i političko-kulturološko čudo u BiH, i to tako što se nenadmašna, čarobna formula ZAVNOBiH-a, po kojoj je BiH "i srpska i hrvatska i muslimanska" (bošnjačka), konačno pretvarala u političku i kulturološku praksu. U Brankovo vrijeme se dogodila, dakle, tek druga uspješna modernizacija u povijesti BiH, kojoj nije bilo suđeno da potraje, kao ni onoj u vremenima austrougarske uprave.

Radilo se o dva desetljeća preporoda koji se s pravom vezu uz ime ovog tragičnog junaka našeg doba. Na Bilandžićevu tragu govorim i o "Periklovu dobu" u životu BiH, iako dobro znam kako nitko nije mogao biti Perikle u uvjetima tadašnjeg demokratski insuficijentnog sustava. Ali je unatoč tomu Mikulić kao političar s vizijom jednakopravnosti svih njezinih naroda i jednakopravne BiH unutar SFRJ ostavio neizbrisiv trag i u povijesti BiH i SFRJ.

U Brankovoj viziji jednakopravnosti u BiH i jednakopravne BiH u Jugoslaviji radilo se i o političkoj subjektivnosti BiH unutar SFRJ i o ravnopravnosti u kadrovskom i razvojnom aspektu. Zbog toga sam ovu viziju i politiku i nazvao na sarajevskoj promociji "komunističkom konsocijacijom",

ma koliko "drug Branko" o konsocijaciji nije ništa znao, kao što se i danas o njoj malo zna ili ne želi znati iako je to metoda kojom bi BiH mogla postati normalnom zemljom.

Konsocijacija nije, naime, nikakav idealan oblik demokracije, nego tek nužna metoda upravljanja razlikama u podijeljenim društvima, kojom se može iz nestabilnosti dospjeti u stabilnost i demokratske ambijente, tako veli njezin tvorac Arendt Lijphart. Tomu mogu tek dometnuti kako nije izbor u BiH između parlamentarne i konsocijativne demokracije, nego između odgovorne politike konsocijacije i neodgovorne "javašluk konsocijacije", kako zovem ono što živimo već 20 godina u postdaytonskoj BiH.

No, vratimo se knjizi i njezinom glavnom liku. Samo zahvaljujući činjenici da se uz ime Branka Mikulića vezuje i sjajna organizacija XIV. ZOI Sarajevo '84. on nije potpuno ignoriran u bosanskohercegovačkoj javnosti. Dakako, jedni ignoriraju, a drugi zlorabe ovaj iznimni događaj u povijesti BiH. Kao njezin izravni akter pokušao sam objasniti koliko je OI bila važna i za potonje međunarodno priznanje BiH (primljena 22. 5. 1992., zajedno s Hrvatskom i Slovenijom, u Ujedinjene naro-

Mikulić je bio rodonadžnik jednakosti naroda i BiH unutar SFRJ

Nametnulo se pitanje je li Hercegovac s bosanskim korijenima najveći Hrvat iz BiH

PREDSTAVLJAČI Mile Lasić, Mirko Pejanović, Franjo Topić i Sačir Filandra biranim su riječima govorili o Mikuliću

djele i jednostavno prihvatiti činjenica da je upravo bivši komunistički prvak Branko Mikulić, sin narodnog heroja Jure Mikulića iz Potkrajca (Kočer, Široki Brijeg), najvažnija politička figura koju je ikad rodila majka Hrvatica iz BiH?

Pri čemu se "druga Branka" ne smije "pohrvatiti" isuviše, kazao sam i na promociji, jer on jeste bio Hrvat, ali nije nikad bio samo Hrvat, nego i Bosanac, i Hercegovac, i Jugoslaven dok nisu počele padati granate s okolnih brda po Sarajevu upravo iz arsenala nekada njegove i naše JNA, koja se u tzv. jugoslavenskim ratovima, koje je vodila, strmoglavila u zločin velikog formata.

Možda i ima nekog spasa za BiH ako se u Brankovom rodnom mjestu upravo ona ulica koja je u ratu bila linija razdvajanja i krvava bojišnica Bošnjaka i Hrvata odnedavno zove Ulica Branka Mikulića. O tomu mi je tijekom promocije govorio moj uvaženi kolega prof. dr. Nerzuk Čurak, dirnut promjenom odnosa u rodnom mjestu Branka Mikulića.

Još radosnije saznanje tijekom sarajevske promocije bilo je da nije izgorio legat Branka Mikulića u onim inženiranim paljevinama od 7. veljače 2014. godine. Brankov legat je pohranjen u Arhivu smještenom u zgradi Predsjedništva BiH, ali sve je sačuvano, posvjedočili su mi i prof. dr. sc. Husnija Kamberović i Dženana Rujanac, koja priprema disertaciju o životu i djelu Branka Mikulića. Kao profesor i znanstvenik sam, dakako, potpuno svjestan da u ovakvim vrstama memorijskih zapisa i narativa postoji i rizik nekritičkih interpretacija, pa čak i otkliznuća u nekrofilski kontekst. Pa ipak, morao sam skrenuti pažnju na ovog nepravredno zaboravljenog čovjeka i državnika, po kojemu su aktualni vlastodršci imenovali jedan mali sokak na periferiji Sarajeva.

Ako je Branko Mikulić, doista, najvažnija politička figura 20. stoljeća u BiH, te ako Mikulićeva politička praksa može ukazati na to kako da BiH postane zdrava zemlja, kako su posvjedočila i sva trojica promotora, on zaslužuje trgovce ne samo u glavnom gradu, ali u njemu prije svega, poručio sam aktualnim vlastodršcima na promociji u Kamernom teatru 55, pa mu onaj sokak oduzmite čim prije!

de). Nažalost, uzlet u nebo zvan sarajevska zimska idila iz 1984. godine bio je labudi pjev i SR BiH i SFRJ.

O liku i djelu Branka Mikulića je u Kamernom teatru 55 u Sarajevu govorio prof. dr. sc. monsijor Franjo Topić u ime nakladnika (HKD Napredak, Sarajevo i Napredak Futura d.o.o., Zagreb), korektno poručivši da Mikuliću pripada iznimno mjesto u povijesti BiH, zbog čega se Napredak i odlučio uvesti bivšeg "komunističkog prvaka" u institucionalnu memoriju. Mogu zamisliti da je unutar Katoličke crkve bilo gundanja zbog te Topićeve geste.

Gorka je istina da je bivši komunistički prvak Branko Mikulić mogao ući u hrvatsku i bh. institucionalnu memoriju samo uz pomoć monsinjora Franje Topića, predsjednika HKD Napredak. U njegovoj režiji bit će upriličene i promocije u Brankovu rodnom Uskoplju, te u Kosači u Mostaru, 10. lipnja, na dan kad se Branko Mikulić rodio prije 87 godina.

Dekan Fakulteta političkih znanosti Univerziteta u Sarajevu prof. dr. sc. Sačir Filandra je s pravom podsjetio na sličnosti Brankove sudbine i sudbine tragično preminulog Džemala Bijedića. Mikulića i Bijedića ne povezuje samo činjenica da su obojica bili predsjednici SIV-a (jugoslavenskih vlada njihova vremena) nego i prijateljstvo i rad na važnim projektima u BiH. Riječ je o narodnosnoj konačnoj afirmaciji Muslimana/Bošnjaka,

ali i o političkoj rehabilitaciji Hrvata iz zapadne Hercegovine, disperziji Sokolovih pogona u sve hercegovačke općine, itd.

Prof. Filandra je ponovio na promociji ono što mi je javio ranije: "Hvala ti na knjizi o Mikuliću... Dirnula me duboko, intelektualno i ljudski".

Profesor emeritus Univerziteta u Sarajevu Mirko Pejanović, prvi politolog koji je postao dopisni član ANU BiH, izveo je politološku ekspertizu Brankova vremena upravo temeljem Bilandžićeva naputka o "zlatnim godinama" u BiH. Od iznimnog značenja je Pejanovićeva ocjena da je Branko Mikulić bio najvažniji državnik Bosne i Hercegovine u 20. stoljeću!

Ja sam na promociji pokušao objasniti da je Branko Mikulić postao onim što je bio uslijed spleta povijesnih okolnosti, ali i zahvaljujući iznimnim radnim, obrazovnim i ljudskim osobinama. Nije u odnosu sa suradnicima nikada bio autoritaran, kako ga je bio glas, dapače, bio je iznimnog gospodstvenog držanja. Zagrenula se dok sam o njezinom djedu govorio biranim riječima i jedina preživjela iz obitelji sarajevskih Mikulića, Brankova unuka Nastja. Reakcije u Mostaru na knjigu su iznenađujuće pozitivne. Studenti "lajkaju", a zaustavljaju me i poznanici i kolege profesori, pitaju za knjigu. Pitam se nije li – ma koliko bilo ideološki bornirano doba u kojemu živimo – došlo vrijeme da se nadiđu ideološke po-